

Кресало

Йшов солдат дорогою: раз-два! раз-два! Ранец за спиною, шабля на боці; він ішов додому з війни. На дорозі зустрілася йому стара відьма — потворна, огидна: нижня губа звисала у неї аж до самих грудей.

— Здорово, служивий! — сказала вона. — Яка в тебе славна шабля! А ранець-то який великий! Ось хоробрий солдат! Ну, зараз ти отримаєш грошей, скільки твоєї душі завгодно.

— Дякую, стара відьмо! — сказав солдат.

— Бачиш он те старе дерево? — сказала відьма, показуючи на дерево, що стояло неподалік. — Воно всередині порожнє. Заліз угору, там буде дупло, ти й спустися в нього, у самісінький низ! А перед тим я обв'яжу тебе мотузкою навколо пояса, ти мені крикнеш, і я тебе витягну.

— Навіщо мені туди лізти? — запитав солдат.

— За грошима! — сказала відьма. — Знай, що коли ти доберешся до самого низу, то побачиш великий підземний хід; у ньому горить більше сотні ламп, і там зовсім світло. Ти побачиш три двері; можеш відчинити їх, ключі стирчать надворі. Увійди в першу кімнату; посеред кімнати побачиш велику скриню, а на ній собаку: очі в неї, наче чайні чашки! Але ти не бійся! Я дам тобі свій синій клітчастий фартух, розстели його на підлозі, а сам жваво підійди й схопи собаку, посади її на фартух, відчини скриню й бери з неї грошей досхочу. У цій скрині одні мідяки; захочеш срібла — ступай в іншу кімнату; там сидить собака з очима, як млинові колеса! Але ти не лякайся: саджай її на фартух і бери собі грошики. А захочеш, то дістанеш і золота, скільки зможеш унести; піди лиш у третю кімнату. Але в собаки, що сидить там на дерев'яній скрині, очі — кожне з круглу вежу. Оце так собака! Люта-прелюта! Але ти її не бійся: посади на мій фартух, і вона тебе не чіпатиме, а ти бери собі золота, скільки хочеш!

— Воно б недурно! — сказав солдат. — Але що ти з мене за це візьмеш, стара відьмо? Адже щось та тобі від мене потрібно?

— Я не візьму з тебе ні півгроша! — сказала відьма. — Тільки принеси мені старе кресало, його забула там моя бабуса, коли спускалася востаннє.

— Ну, обв'ялуй мене мотузкою! — наказав солдат.

— Готово! — сказала відьма. — А ось і мій синій клітчастий фартух! Солдат заліз на дерево, спустився в дупло й опинився, як сказала відьма, у великому проході, де горіли сотні ламп.

Ось він відчинив перші двері. Ох! Там сиділа собака з очима, як чайні чашки, і витріщилася на солдата.

— Оце так молодець! — сказав солдат, посадив пса на відьмин фартух і набрав повну кишеню мідних грошей, потім зачинив скриню, знову посадив на неї собаку й подався в іншу кімнату. Ай-ай! Там сиділа собака з очима, як млинові колеса.

— Нічого тобі витріщатися на мене, очі заболить! — сказав солдат і посадив собаку на відьмин фартух. Побачивши в скрині величезну купу срібла, він викинув усі мідяки й набив обидві кишені й ранець сріблом. Потім солдат пішов у третю кімнату. Фу ти пропасть! У цієї собаки очі були ні дати ні взяти дві круглі вежі й крутилися, наче колеса.

— Моє шанування! — сказав солдат і взяв під козирок. Такої собаки він ще не бачив.

Дивно дивитися на неї він, проте, не став, а взяв та й посадив на фартух і відчинив скриню. Батеньки! Скільки тут було золота! Він міг би купити на нього весь Копенгаген, усіх цукрових поросят у торговки ласощами, усіх олов'яних солдатиків, усіх дерев'яних коників і всі батіжки на світі! На все вистачило б! Солдат повикидав з кишень і ранця срібні гроші й так набив кишені, ранець, шапку й чоботи золотом, що ледве-ледве міг рухатися. Ну, нарешті він був із грошима! Собаку він знову посадив на скриню, потім грюкнув дверима, підняв голову й закричав:

— Тягни мене, стара відьмо!

— Кресало взяв? — запитала відьма.

— Ах чорт, ледь не забув! — сказав солдат, пішов і взяв кресало.

Відьма витягла його нагору, і він знову опинився на дорозі, тільки тепер і кишені його, і чоботи, і ранець, і фуражка були набиті золотом.

— Навіщо тобі це кресало? — запитав солдат.

— Не твоє діло! — відповіла відьма. — Отримав гроші, й годі з тебе! Ну, віддай кресало!

— Як би не так! — сказав солдат. — Просто зараз кажи, навіщо воно тобі, не то вийму шаблю та відтяю тобі голову.

— Не скажу! — уперлася відьма.

Солдат узяв та й відтяв їй голову. Відьма впала мертва, а він зав'язав усі гроші в її фартух, звалив вузол на спину, сунув кресало в кишеню й покрокував просто в місто.

Місто було чудове; солдат зупинився на самому дорогому постоялому дворі, зайняв найкращі кімнати й замовив усі свої улюблені страви — тепер адже він був багатієм!

Слуга, який чистив приїжджим взуття, здивувався, що в такого багатого пана такі погані чоботи, але солдат ще не встиг обзавестися новими. Затое на другий день він купив собі й гарні чоботи, й багате вбрання. Тепер солдат став справжнім паном, і йому розповіли про всі дива, які були тут, у місті, і про короля, і про його чарівну доньку, принцесу.

— Як би її побачити? — запитав солдат.

— Цього ніяк не можна! — сказали йому. — Вона живе в величезному мідному замку, за високими стінами з вежами. Ніхто, окрім самого короля, не сміє ні входити туди, ні виходити звідти, тому що королю передрекли, ніби дочка його вийде заміж за простого солдата, а королі цього не люблять!

«От би на неї подивитися!» — подумав солдат.

Та хто б йому дозволив?!

Тепер-то він зажив весело: ходив у театри, їздив кататися в королівський сад і багато допомагав бідним. І добре робив: він адже по собі знав, як погано сидіти без гроша в кишені! Тепер він був багатий, прекрасно одягався й придбав дуже багато друзів; усі вони називали його славним хлопцем, справжнім кавалером, а йому це дуже подобалося. Так він усе витрачав та витрачав гроші, а взяти знову було нізвідки, і залишилося в нього зрештою всього-на-всього дві монетки! Довелося перебратися з гарних кімнат у крихітну комірчину під самим дахом, самому чистити собі чоботи й навіть латати їх; ніхто з друзів не відвідував його, — уже дуже високо було до нього підніматися!

Якось увечері сидів солдат у своїй комірчині; зовсім уже стемніло, і він згадав про маленький огарочок у кресалі, яке взяв у підземеллі, куди спускала його відьма. Солдат дістав кресало й огарок, але варто було йому вдарити по

кременю, як двері розчахнулися, і перед ним опинилася собака з очима, наче чайні чашки, та сама, яку він бачив у підземеллі.

— Що завгодно, пане? — пролаяла вона.

— Оце так історія! — сказав солдат. — Кресало-то, виходить, прелюбопитна річ: я можу отримати все, що захочу! Ей ти, добудь мені грошенят! — сказав він собаці. Раз — її вже й слід простиг, два — вона знову тут як тут, а в зубах у неї великий гаманець, набитий міддю! Тут солдат зрозумів, яке в нього чудове кресало. Вдариш по кременю раз — з'являється собака, що сиділа на скрині з мідними грошима; вдариш два — з'являється та, що сиділа на сріблі; вдариш три — прибігає собака, що сиділа на золоті.

Солдат знову перебрався в гарні кімнати, став ходити в шегольському вбранні, і всі його друзі зараз же впізнали його й жахливо полюбили.

От йому й прийшло в голову: «Як це дурно, що не можна бачити принцесу. Така красуня, кажуть, а яка користь? Адже вона вік свій сидить у мідному замку, за високими стінами з вежами. Невже мені так і не вдасться подивитися на неї хоч одним оком? Ну-бо, де моє кресало?» І він ударив по кременю раз — у ту ж мить перед ним стояла собака з очима, наче чайні чашки.

— Тепер, правда, вже ніч, — сказав солдат. — Але мені до смерті захотілося побачити принцесу, хоч на одну хвилиночку!

Собака зараз же за двері, і не встиг солдат отямитися, як вона з'явилася з принцесою. Принцеса сиділа у собаки на спині й спала. Вона була чудо як хороша; кожний одразу б побачив, що це справжня принцеса, і солдат не втерпів і поцілував її, — він адже був хоробрий воїн, справжній солдат.

Собака віднесла принцесу назад, і за ранковою чаєм принцеса розповіла королю з королевою, який вона бачила сьогодні вночі дивний сон про собаку й солдата: наче вона їхала верхи на собаці, а солдат поцілував її.

— Оце так історія! — сказала королева.

І на наступну ніч до

До ліжка принцеси приставили стару фрейліну — вона мала дізнатися, чи справді то був сон, чи щось інше.

А солдату знову до смерті захотілося побачити чарівну принцесу. І ось уночі знову з'явився пес, схопив принцесу і помчав з нею щодуху, але стара фрейліна вдягла непромокальні чоботи й кинулася навздогін. Побачивши, що

пес зник із принцесою в одному великому домі, фрейліна подумала: «Тепер я знаю, де їх знайти!» Взяла шматок крейди, поставила на воротах будинку хрест і пішла додому спати. Та пес, коли ніс принцесу назад, побачив цей хрест, теж узяв шматок крейди й наставив хрестів на всіх воротах у місті. Це було хитро придумано: тепер фрейліна не могла відшукати потрібні ворота — всюди білили хрести.

Ранком король із королевою, стара фрейліна й усі офіцери пішли подивитися, куди це їздила принцеса вночі.

— Ось куди! — сказав король, побачивши перші ворота з хрестом.

— Ні, ось куди, чоловіче! — заперечила королева, помітивши хрест на інших воротах.

— Та й тут хрест, і тут! — загаласували інші, побачивши хрести на всіх воротах. Тут усі зрозуміли, що толку їм не добитися.

Та королева була жінка розумна, вміла не лише в каретах їздити. Узяла вона великі золоті ножиці, порізала на клаптики шматок шовкової тканини, пошила крихітний гарненький мішечок, насипала в нього дрібної гречаної крупи, прив'язала його до спини принцеси, а потім прорізала в мішечку дірочку, щоб крупа могла сипатися на дорогу, якою їздила принцеса.

Уночі пес знову з'явився, посадив принцесу на спину й поніс до солдата; солдат так полюбив принцесу, що почав жалкувати, чому він не принц, — так хотілося йому одружитися з нею. Пес і не помітив, що крупа сипалася за ним усією дорогою, від самого палацу до вікна солдата, куди він стрибнув із принцесою. Вранці король і королева одразу дізналися, куди їздила принцеса, і солдата посадили до в'язниці.

Як там було темно й нудно! Засадити його туди й сказали: «Завтра вранці тебе повісять!» Дуже невесело було почути це, а своє кресало він забув удома, на постоялому дворі.

Уранці солдат підійшов до маленького віконця й став дивитися крізь залізні ґрати на вулицю: народ натовпами валляв за місто дивитися, як будуть вішати солдата; били барабани, проходили полки. Усі поспішали, бігли бігом. Біг і хлопчик-швець у шкіряному фартусі й капцях. Він мчав уприпрыжку, і один капець злетів у нього з ноги й ударився просто об стіну, біля якої стояв солдат і дивився у віконце.

— Гей ти, куди поспішаєш! — сказав хлопчикові солдат. — Без мене ж діло не обійдеться! А от якщо збігаєш туди, де я жив, по моє кресало, отримаєш чотири монети. Тільки живо!

Хлопчик був не проти отримати чотири монети, він стрілою кинувся по кресало, віддав його солдату й... А от тепер послухаймо!

За містом звели величезну шибеницю, навколо стояли солдати й сотні тисяч народу. Король і королева сиділи на розкішному троні прямо навпроти суддів і всього королівської ради.

Солдат уже стояв на драбині, і йому збиралися накинути мотузку на шию, та він сказав, що перед тим, як стратити злочинця, завжди виконують якесь його бажання. А йому дуже хотілося викурити люлечку, — адже це буде його остання люлечка на цьому світі!

Король не посмів відмовити в цій просьбі, і солдат дістав своє кресало. Ударив по кременю раз, два, три — і перед ним постали всі три пси: пес із очима, як чайні чашки, пес із очима, як млинові колеса, і пес із очима, як кругла вежа.

— А ну допоможіть мені позбутися мотузки! — наказав солдат.

І пси кинулися на суддів і на всю королівську раду: того за ноги, того за ніс та вгору на кілька сажнів, і всі падали й розбивалися вщент!

— Не треба! — закричав король, але найбільший пес схопив його разом із королевою й підкинув угору слідом за іншими. Тоді солдати злякалися, а весь народ закричав:

— Служивий, будь нашим королем і візьми за себе прекрасну принцесу!

Солдата посадили в королівську карету, і всі три пси танцювали перед нею й кричали «ура». Хлопчаки свистіли, засунувши пальці в рот, солдати віддавали честь. Принцеса вийшла зі свого мідного замку й стала королевою, чим була дуже задоволена. Весільний бенкет тривав цілий тиждень; пси теж сиділи за столом і витріщали очі.